

## Pokrevní příbuzenství pánů z Mostiště s pány z Meziříčí, Tasova, Lomnice a Vznata mladší z Mostiště

Miroslav Drápela st.

Pokrevní příbuzenský vztah pánů z Mostiště s pány z Meziříčí, Tasova a Lomnice po mužské linii, se snažila objasnit za posledních více než sto let řada historiků, včetně těch ze současné nejmladší generace, kteří konkrétně k otázce nejstarší historie pánů z Mostiště však s něčím objevným nepřichází. Připouští sice příbuzenské vazby jednotlivých rodových větví, ale nesnaží se je důslednou analýzou pramenů a logickou úvahou potvrdit, o sestavení co nejděrohodnějšího rodokmenu ani nemluvě. Jejich počínání se dá v mnoha případech nazvat jako pouhé „přešlapování na jednom místě“ či jízdu v již jednou „vyjetých kolejích“.

Ve svých člancích a studiích opakují vesměs stejné chyby, jako jejich předchůdci před sto a více lety, ale i z poměrně nedávné doby, přestože v průběhu let byly zjištěny nové badatelské poznatky, které jejich předchůdci znát nemohli. K definitivnímu a zcela jasnému vyřešení pokrevního příbuzenství uvedených rodových větví starobylého rodu, nazývaného v současnosti **Tasovci**, dle nejstaršího známého předka **Tasa**, však žádný z profesionálních historiků v plném rozsahu prozatím nedospěl.<sup>1</sup>

Blízkému příbuzenskému vztahu mezi pány z Mostiště a pány z Meziříčí a Tasova napovídá i skutečnost, že páni z Mostiště vlastnili minimálně v druhé polovině 14. století ve čtyřech stejných dědických podílech po **80 hřivnách grošů (4800 grošů)**, tedy celkem **320 hřiven grošů (19200 grošů)**, místně blíže nezjistitelný majetek v tehdy ještě „městečku“ Meziříčí.<sup>2</sup> Mimo to, také do roku 1366 Bunek z Mostiště vlastnil na základě dědického práva, půl hradu v Tasově s pozemky, rybníky a dalšími náležitostmi.<sup>3</sup> Příbuzenský vztah pánů z Mostiště s pány z Lomnice zasahuje hlouběji do minulosti a neodvívá se přímo od konkrétní majetkové držby. Pokusme se tedy analyzováním níže uvedených historických pramenů a logickým posouzením zjištěných skutečností objasnit příbuzenské vztahy sledovaných rodových větví.

Výchozí bod k vyhledání pokrevního příbuzenství mezi výše uvedenými rodovými větvemi je především zapotřebí hledat v stále opomíjeném a historiky až na ojedinělou výjimku takřka nevyužívaném, ale pro objasnění celého problému velice důležitém historickém prameni, kterým je ***Cronica domus Sarensis***.<sup>4</sup> Namátkovým šetřením bylo zjištěno, že převážná většina dřívějších historiků nevěděla, a mnozí současní asi do dneška stále neví, že nějaká ***Cronica domus Sarensis*** vůbec existuje. Těch pár, kteří ji znají či znali, zase plně nevyužili ve svých člancích a studiích všechny genealogické informace v ní obsažené. ***Cronica domus Sarensis*** byla sepsaná v úplném závěru 13. století a nachází se v ní mimo jiné i níže uvedený, pro náš předmět zájmu velice důležitý text.

*Credoque, quod dominus Jenco fuit eius **amicus**, istorum, qui nunc sunt in Mesirisch, puerorum, domni lesconis, **Buzonis** sicque Thobie.*<sup>5</sup>

### V českém překladu:

*Býval přítelem jeho (Přibyslava z Křižanova), jak myslím, také pan Jenec, od něhož pocházejí tři synové, kteří jsou nyní v Meziříčí, pan Ješek, pan Bušek a Tobiáš s nimi.*<sup>6</sup>

Nejen v tomto překladu, ale i v dalších případech docházelo při psaní křestních jmen některých pánů z Mostiště k zásadnímu omylu, nesprávnému rozlišování jmen **Budislav (Buz, Buzek apod.)** a **Bohuslav (Bušek, Buněk apod.)**, který na dlouhou dobu „ukončil“ možnost definitivního objasnění nejstarší historie rodové větve pánů z Mostiště, včetně jejího „napojení“ na rodové větve pánů z Meziříčí, Tasova a Lomnice. Mnozí historici, ale především ti z nejmladší generace, v uvedeném omylu vesměs stále setrvávají, aniž by se snažili při psaní odborně zaměřených prací brát na vědomí rozdílnost mezi výše uvedenými křestními jmény a nebezpečí vzniku možných genealogických nepřesností, ba přímo nepravd, které mohou vzniknout z jejich nesprávné interpretace.

Jména **BUZ, BUZO, BUZEK, BUZKO** a **BUDIŠ**, ale také **BUS, BUSO, BUSEK, BUSKO**, případně další varianty, a v latinizované formě **BUSCHO, BUSCO**, nelze překládat a používat jako **BUŠEK**, a už vůbec ne jako **BUČEK**, jak to bohužel mnozí zástupci všech generací historiků dělali a stále dělají. Všechna výše uvedená jména jsou pouze varianty jména **BUDISLAV**. Jména **BUŠEK, BUSSEK, BOHUŠ, BOHUŠE, BOHUN, BOHUNĚK, BOHUNEK, BUNEK, BUNĚK** a další, jsou naopak varianty jména **BOHUSLAV**. Uvádění jména **Bohuš** ve znění **Bohouš** je velmi mírně řečeno nevhodné, protože naprosto neodpovídá způsobu psaní tohoto jména v historických dokumentech všeobecně, především však na středověké Moravě. Jde o novotvar s podstatně mladším původem vzniku, který by neměl být používán v textech jakýchkoliv odborných prací, protože na Moravě byl vždy ve středověku psán **Bohuslav**, ve zkrácené formě, mimo jiné varianty, především jako Bohuš (Bohuss), případně **Bohuše** (Bohusse), nikdy však **Bohouš!**<sup>7</sup>

Ve věrné fotografické kopii latinského originálního textu ve výše uvedené kronice se přímo nepíše o **třech** synech Jence I. (Johannese) z Meziříčí. Překladatel kroniky v textu uvedenou variantu jmen jednotlivých synů (Iesconis - Ješek, Buzonis - **Bušek**, Thobie - Tobiáš) správně přeložil z latiny, s výjimkou prostředního syna, kdy překlad měl znít **Buz (Buzek, Budislav)** a ne **Bušek**. Protože jsou v kronice jmenování **tři** synové, tak si překladatel v textu číslovku **tři** prostě připsal. Na základě toho mohl vzniknout u těch historiků, kteří kroniku znali, ale neměli ji podrobně prostudovanou, pravděpodobně názor, že Jenec I. (Johannes) z Meziříčí měl skutečně jen **tři** syny.<sup>8</sup> Na omluvu se dá říci, že v úplném závěru 13. století, kdy byla kronika napsaná, tak její autor skutečně nemusel nic vědět o tom, že existuje ještě jeden, zřejmě nejstarší syn Jence I. (Johannese) z Meziříčí, **Jindřich**, protože ten již v tu dobu určitě nějakou dobu žil v Mostišti.

Augustin Kratochvíl ve „Vlastivědě moravské“, okres Vel. - Meziříčský uvádí, že „*hrad Mostice, jehož nepatrné zbytky lze spatřiti za zdmi hřbitovními, býval středem soujmeného panství vládyckého*“, ke kterému přibližně v polovině 14. století patřilo **11 vesnic, 4 části vesnic, 2 pusté vesnice (jedna byla v Čechách), hrad v Mostišti a majetek v Meziříčí**. Naopak k meziříčskému panství patřilo roku 1377 **městečko Meziříčí s hradem, 13 vesnic a dva dvory v Jestřábí**. Z uvedeného porovnání obou majetků je zřejmé, že byly v průměru, co se týká

počtu vesnic, přibližně stejně velké, i když se pochopitelně v průběhu let mohly počty vesnic v důsledku majetkových změn měnit.

Jindřich z Mostiště, první majitel mostišťského panství, byl pravděpodobně nejstarším synem Jence I. (Johannese) z Meziříčí, o čemž svědčí údaj o **prvorozenectví** v zápisu z roku 1401 (viz dále v textu), který se možná oženil jako první ze čtyř bratrů. Jméno jeho manželky neznáme a nevíme ani, zda nebyl víckrát ženatý. Meziříčské panství zřejmě zdědil o něco později Ješek II. (Johannes) z Meziříčí. Třetí bratr Dobeš z Meziříčí, nejmladší z bratrů, dostal majetek v Tasově a v okolních vesnicích. O čtvrtém bratrovi Buzovi (Budislavovi) z Meziříčí pouze víme, že je roku 1343 také psán z Mostiště. O jeho majetkových poměrech a životních aktivitách nevíme však vůbec nic.

Aby nebyla celá záležitost zas tak moc jednoduchá, tak byl v odborných kruzích vysloven i „názor“, že Ješek II. (Johannes) z Meziříčí, syn Jence I. (Johannese) z Meziříčí, který je zmiňován v *Cronice domus Sarensis* krátce před rokem 1300 a také dne 19. 5. 1300, kdy je jmenován **komořím Moravy (camerarius Morauie)**, je možným synem **Vznaty z Meziříčí** (Tasova, Lomnice), který je zmíněn v letech 1240 – 1281. Tento Vznata však neměl s rodovou větví meziříčských Tasovců, s kterými byl sice pokrevně spřízněn, nic přímo společného, protože pocházel ze starší rodové větve tasovských Tasovců. Akceptováním výše uvedeného „názoru“ by byl do rodokmenů pánů z Meziříčí, ale zákonitě také pánů z Mostiště vnesen neskutečný chaos. Prakticky by tím byla definitivně „vymazaná“ z historie minimálně jedna generace pánů z Meziříčí a pánů z Mostiště. Někteří historici také někdy ztotožňovali v důsledku neznalosti již citované žďárské kroniky, zde již jmenovaného **Ješka II. (Johannese) z Meziříčí** s jeho synem stejného jména **Ješkem III. (Janem) z Meziříčí**.

Dle názoru odborníků byla *Cronica domus Sarensis* (hlavní část) sepsána na přelomu let 1299/1300, což potvrzuje i překlad začátku textu, který zní následovně. **„V roce, kdy třináctý věk se právě ke konci chýlí po narození Páně, se počíná předmluva tato.“** Z této citace jasně vyplývá, že kronika byla vskutku sepsána někdy v průběhu let **1299 - 1300**, „kdy třináctý věk se právě ke konci chýlil“. <sup>9</sup> V tomto období žil i Jindřich z Mostiště, první známý příslušník rodu, respektive rodové větve pánů z Mostiště. Okolo roku 1300 byl dle níže uvedeného propočtu starý 30 – 40 let, což by odpovídalo tomu, že by mohl v Mostišti sídlit asi 10 - 20 let v případě, že by se ženil ve věku okolo 20 roků.

Na základě zjištěných údajů o Václavovi z Myslibořic, pravnukevi Jindřicha z Mostiště, který byl synem dcery jeho nejstaršího syna Buzka, bylo dále popsáním způsobem zjištěno, že se **Jindřich z Mostiště** mohl narodit **přibližně** v letech **1260 – 1270**. Pro zjištění **přibližného** roku narození každé zkoumané osoby byl stanoven její průměrný věk, v kterém by mohla mít následného generačního potomka (15, 20 a 25 roků). Tento věk pak byl porovnáván se všemi údaji, které byly o této osobě nalezeny v historických materiálech a také s údaji o dalších příbuzných osobách z ostatních generací. Je nutno ještě jednou zdůraznit, že výsledkem popsaného postupu je zjištění pouze **přibližného časového rozpětí**, v kterém se mohla konkrétní osoba narodit, a má proto jen **omezenou vypovídací hodnotu!**

O Jindřichovi z Mostiště, který zemřel někdy mezi roky 1317 - 1343 víme, že měl roku 1343 bratra **Buze (Budislava)**, který byl a stále ještě je mnohými historiky nesprávně uváděn

jménem **Bušek**, tedy **Bohuslav**.<sup>10</sup> Tento Buz je dle analyzovaných rodinných vztahů patrně totožný s Buzem, synem Jence I. (Johannese) z Meziříčí, který je zmíněn těsně před rokem 1300 v již uvedené kronice (*Cronica domus Sarensis*). Jiný Buz se v sledovaném časovém období v Mostišti, ale ani v Meziříčí totiž nevyskytuje, mimo Buzka z Mostiště v letech 1343 – 1365, nejstaršího syna Jindřicha z Mostiště.

**Heinricus (Jindřich) de Mosticz**, jako poslední svědek v řadě, je jen jedenkrát zmíněn v zápisu z roku 1317 spolu s Ješkem II. (Johannesem) z Meziříčí a jeho manželkou Juttou (Jitkou), Dobešem z Tasova a Ješkovými syny Tasem a Vznatou.<sup>11</sup> Jak je v dalším textu rozvedeno, Ješek II. (Johannes) z Meziříčí a Tobiáš z Tasova byli zřejmě Jindřichovými rodnými bratry. Dobeš z Meziříčí je psán poprvé s predikátem „z Tasova“ roku 1314 a je „zakladatelem“ mladší rodové větve tasovských Tasovců.

Eventuální totožnost **Jindřicha z Mostiště** s **Jindřichem z Meziříčí** (Valašského), který je zmíněn roku **1286**, nemá žádnou podporu v dalších historických materiálech.<sup>12</sup> Jindřich z Meziříčí určitě pocházel ze současného Valašského Meziříčí, dříve **Meziříčí „pod Rožnovem“ nad řekou Bečvou**, o čemž je přesvědčen i autor „Vlastivědy moravské, okr. Valašsko – Meziříčský“, který Jindřicha z Meziříčí zařazuje bez jakýchkoliv pochybností mezi manské držitele Meziříčí.<sup>13</sup> Také geografická vzdálenost obou Meziříčí přispívá k tomu, že Jindřich zmíněný v roce 1286 pocházel asi ze současného Valašského Meziříčí. Je tedy prakticky bezpředmětné se tímto problémem ještě dále zabývat, protože nic zásadního v této záležitosti již nelze se současnými znalostmi zjistit.

Jméno **BUDISLAV** je v latinských zápisech uváděno v dvojí formě:

1) **BUdiZlaus** - zkráceně **BUZ**, **BUZO**, **BUZKO**, zdrobněle **BUZEK**

2) **BUdiSlaus** - zkráceně **BUS**, **BUSO**, **BUSKO**, zdrobněle **BUSEK**

Ve všech **21** zjištěných písemných zmínkách o třech generačně na sebe navazujících pánech z Mostiště z období let **cca 1300 - 1401**, kteří jsou průběžně v zápisech jmenováni **Buz**, **Buzo**, **Buzko**, **Buzek**, **Buzco**, **Busko**, **Buscho** a **Busco**, jak je již výše rozvedeno, se jedná bez výjimky o různé varianty jména **BUDISLAV**. Pokud je někdy v textech konkrétní Buzek uváděn jako Bušek, nevyvozuje z toho žádný z autorů, že by se mělo vlastně jednat o Budislava. Naopak je zase někdy v textu uvedeno správně jméno Buzek, ale autor zřejmě neví, že je to varianta jména Budislav, a tak se k tomu také nevyjadřuje. Z neznalosti ztotožňuje jméno Bušek (Bussek) se jménem Buzek (Busek).

Názorný rozdíl mezi psaním jmen **BUDISLAV** a **BOHUSLAV**, respektive jejich variant, lze zjistit také v zápisu z roku 1401 v nejstarší městské knize meziříčské, kde jsou v textu uvedeni vedle sebe „**Buzkone** (Budislav) d' Mostist a **Busskone** (Bohuslav) de Naramcz“.<sup>14</sup>

Pokrevní příbuzenský vztah, pomineme-li různé prodeje a kupy pozemkového majetku mezi jednotlivými členy především mostištské a tasovské rodové větve, lze také doložit následujícím příkladem.

Jan z Tasova, syn Dobeše (Tobiáše) z Meziříčí, též z Tasova psaného, předává roku 1350 určitý pozemkový majetek svému sestřenci Václavovi z Myslibořic. Václav z Myslibořic byl synem Archleba (Hartleba) z Myslibořic a jeho manželky Anny z Mostiště, dcery Buzka z Mostiště a vnučky Jindřicha z Mostiště. V tomto případě je tedy uváděný sestřenec, synem dcery Buzka z Mostiště, který je pokrevním bratrancem Jana z Tasova (viz rodokmen). Ve středověku býval sestřenec, v současnosti nazýván synovec, většinou synem sestry a ne dcery pokrevního bratrance. Z uvedeného příkladu je však zřejmé, že tento způsob nebyl vždy striktně dodržován.

Z výše psaného vyplývá, že Jindřich z Mostiště je strýcem Jana z Tasova, jehož otec byl Dobeš (Tobiáš) z Meziříčí a Tasova. Je logické, že Jindřich je proto také pokrevně příbuzný i s Ješkem II. (Johannesem) z Meziříčí, o němž víme, že byl bratrem Dobeše (Tobiáše) z Meziříčí, též z Tasova zvaného.

**Heinricus (Jindřich) z Mostiště, Ješek II. (Johannes) z Meziříčí, Buz (Budislav) z Meziříčí, uváděný rovněž z Mostiště a Dobeš (Tobiáš) z Meziříčí, psaný také s predikátem z Tasova, jsou tedy pokrevními bratry a vlastními syny Jence I. (Johannese) z Meziříčí.** Ten především v důsledku historiky nevyužívaném důležitém dokumentu *Cronica domus Sarensis* „zmizel“, respektive se vůbec nedostal do odborných článků a studií a byl více či méně z neznalosti „nahrazen“ Vznatou z Meziříčí (Tasova a Lomnice), který však s držbou meziříčského hradu a panství neměl nic společného, jak je dále rozvedeno. **Jenec I. (Johannes) z Meziříčí** se dle již dříve popsaných propočtů mohl narodit **přibližně v letech 1220 – 1230.**

K osobě Buze (Budislava) z Meziříčí je zapotřebí ještě dodat, že s predikátem z Mostiště je uveden jen jednou v roce 1343, kdy je zároveň jmenován (drahým) strýcem Buze a Vznaty, synů Jindřicha z Mostiště.<sup>15</sup> Po roce 1343 však definitivně mizí z historických dokumentů. Ženatý zřejmě nebyl a s predikátem z Mostiště je uveden možná proto, že od svého otce Jence I. (Johannese) z Meziříčí dostal nějakou část majetku v Mostišti či v jiné vesnici mostišťského panství, kterou jeho starší bratr Jindřich vlastnil, nebo jen proto, že u bratra Jindřicha v Mostišti příležitostně bydlel. Dá se předpokládat, že po jeho smrti přešel zmiňovaný majetek zase zpět do vlastnictví Jindřichových potomků. Žádné písemné doklady se o tom ale nedochovaly, takže celou záležitost lze brát pouze jako hypotézu.

Pokrevní příbuznost pánů z Mostiště s pány z Tasova potvrzuje také údaj v zápisu ze dne 11. 1. 1401, v kterém Sezema z Tasova nechává zaznamenat také následující text.<sup>16</sup>

- postea vero ad Buskonem de Mosticz, meum **amicum** carum, heredesque et successores ipsorum legitimos **secundum eorum senioritatem** ...

#### **V českém překladu:**

- později však Buskovi z Mostic, mému drahému **příteli** a jeho legitimním dědicům a následovníkům podle jejich **prvorozenectví**...

Již výraz „**prvorozenectví**“ a obsah celého zápisu naznačuje, že Sezema z Tasova si byl vědom pokrevního příbuzenství s Buzkem z Mostiště (1375 - 1401). Sezema z Tasova viděl v Buzkovi z Mostiště představitele nejstarší rodové větve potomků Jindřicha z Mostiště, který byl na základě citovaného „**prvorozenectví**“ určitě **prvorozeným synem Jence I. (Johannese) z Meziříčí**. Podrobným prostudováním historických materiálů a následným vytvořením rodokmenu bylo zjištěno, že Tas z Tasova, otec Sezemy z Tasova, byl bratrancem z druhého kolena (vlastníkem), výše psaného Buzka z Mostiště. Při tomto stupni příbuznosti nebývá pokrevní pouto ještě zdaleka zapomenuto.

V souvislosti s „**prvorozenectvím**“ je zapotřebí si také všimnout části latinského zápisu „**meum amicum carum**“ a jeho českého překladu „**mému drahému příteli**“. Uvedený „**amicus**“ (**přítel**) nemusí vždy znamenat jen **přítele - kamaráda**, tak jak je to chápáno v současnosti, ale také se může jednat o generačně vzdáleného **pokrevního příbuzného**. Na Českomoravské vrchovině (Vysočině), se ještě do současnosti v mluvě osob, především ze starší a nejstarší generace, nazývají slovy (náš) **přítel**, (naši) **přátelé** - lidé, o nichž se všeobecně ví, že jsou s námi pokrevně příbuzní, ale v mnoha případech již nikdo přesně neví jak. Za **možného „přítele - příbuzného“** Jence I. (Johannese) z Meziříčí je autorem kroniky (*Cronica domus Sarensis*) dokonce považován i jeden z nejpřednějších šlechticů své doby a otec pozdější „sv. Zdislavy“, Přibyslav z Křižanova, který zemřel **16. února 1251 na den svatě Juliány, panny a mučednice** a byl pohřben v ambitu brněnského minoritského kláštera.

Neznáme sice rok narození Přibyslava z Křižanova, ale vzhledem k tomu, že si bral Sibylu, dvorní dámu Kunhuty, dcery římského krále Filipa Švábského, snoubenky a pozdější manželky budoucího krále Václava I., za svou manželku někdy krátce před rokem 1220, tak se musel narodit minimálně okolo roku 1200, ale jak je dále uvedeno, možná i dříve. Historik **Metoděj Zemek** v „Historických poznámkách“ k jednotlivým veršům kroniky (*Cronica domus Sarensis*) ve vydání z roku 1964 uvádí, že **Sibyla přišla do Čech asi okolo roku 1210, což by při doložení pravdivosti tohoto údaje, posunulo rok narození Přibyslava hlouběji pod rok 1200, jak je níže uvedeno**. Již roku **1203** (CDM II., č. XI, s. 16) je totiž jmenován blíže neznámý Přibyslav s vlastním bratrem Zdislavem (**Pribislaus et frater ipsius Sdislaus**). K tomu je zapotřebí říci, že Berthold Waldstein-Wartenberg ve své knize „Markvartici“, v kapitole „Havel a Zdislava“ uvádí, že „**Zdislava pocházela z ctěného rodu, který měl bohaté statky na Moravě a za prapředka Tasa, kterého již v roce 1088 připomíná Kosmas ve své kronice**“. Otázkou zůstává, kde tuto informaci s výjimkou údaje z Kosmovy kroniky asi získal, nebo z čeho ji vyvodil. Dále píše, že tento rod již v 13. století vlastnil hrady **Lomnice, Křižanov a Meziříčí**. Je zajímavé, že u otce Zdislavy, Přibyslava z Křižanova, uvádí roky, v kterých byl zmiňován **1203 - 1252**, protože rok 1203 je totožný s rokem, v kterém je uváděn **Přibyslav s vlastním bratrem Zdislavem** (viz výše). Chybně je ale uveden rok poslední zmínky o Přibyslavovi - **1252**, protože Přibyslav zemřel již v roce 1251. Výše citované údaje se nachází i v drobné publikaci „Svatá Zdislava a její doba“, v určité části od stejného autora. Je v ní uvedeno – „*Tento pamětní tisk věnuje k desátému výročí úmrtí svého manžela Bertholda Daisy Zdislava Waldsteinová-Wartenbergová*“. Knížka rovněž obsahuje kapitolu (Havel a Zdislava) z díla Bertholda Waldsteina-Wartenberga „Markvartici“.

Nejstarší dcerou Přibyslava z Křižanova, jak je všeobecně známo a všude uváděno, byla Zdislava. Nabízí se tedy otázka, zda nedostala své jméno po strýci Zdislavovi, protože v tom případě by se její otec musel narodit minimálně mezi lety **1180 - 1185**. V roce 1203 by tedy měl 18 - 23 roků, a když v roce 1251 zemřel, tak asi 65 - 70 roků, **pokud ovšem výše uvedený „Přibyslav s bratrem Zdislavem“ je skutečně totožný s Přibyslavem z Křižanova**. V kladném případě by to znamenalo, že Přibyslav z Křižanova by byl oproti svému „příteli“ Jencovi I. (Johannesovi) z Meziříčí starší přibližně o 50 let, vezmeme-li v úvahu, že Přibyslav z Křižanova se narodil cca v roce 1180 a Jenec I. (Johannes) z Meziříčí krátce před rokem 1230. Kdybychom brali v úvahu, že se Přibyslav narodil cca v roce 1200, tak by byl oproti svému „příteli“ Jencovi starší přibližně o 30 let. Z obou variant uvedených propočtů jasně vyplývá, že Přibyslav ani v jednom případě nebyl Jencův „přítel“ v dnešním slova smyslu, ale skutečně generačně vzdáleným pokrevním příbuzným, v tomto případě s velkou pravděpodobností příbuzným po linii otce, tzv. „po meči“. Dle uvedených dvou variant propočtů si Přibyslav mohl vzít Sibylu za manželku buď cca v 20 letech, nebo také v 35 až 40 letech, což je možná pravděpodobnější, ale tak jak v prvním případě, ne stoprocentně ověřitelné.

**Dle provedené analýzy výše citovaných historických zápisů a také logickým posouzením lze prohlásit, že pokrevní příbuznost pánů z Mostiště s pány z Meziříčí i s pány z Tasova byla prokázána.** Příbuznost s pány z Lomnice vyplývá z dalšího textu a názorně je uvedena v rodokmenu.

Na základě výše uvedeného lze také říci, že výskyt třech **Budislavů (Buzků)**, nesprávně psaných jako **Bušků** ve třech generacích pánů z Mostiště, naznačuje přímou pokrevní příbuznost s jejich předkem stejného jména, **Budislavem z Meziříčí**, který je jednou s tímto predikátem zmíněn již roku **1236** v možném falzu listiny s reálným jádrem, sepsaném v oslavanském klášteře v letech 1267 až 1275<sup>17</sup>, ale tím pádem pochopitelně i s **Jencem I. (Johannesem) z Meziříčí**, pravděpodobně jeho synem. Ten je v závěru 13. století uveden v *Cronice domus Sarensis* se syny Ješkem II. (Johannesem), Buzem (Budislavem) a Dobešem (Tobiášem). Jméno Budislav bylo zřejmě pány z Mostiště dáváno v každé generaci vždy jednomu synovi pro uctění památky jejich společného předka **Budislava z Meziříčí**. Budislav se dle našich propočtů narodil **přibližně v letech 1195 - 1205**.

**Vznata** je jen jedenkrát v roce 1281 jmenován **z Meziříčí**, zřejmě nedlouho před svou smrtí.<sup>18</sup> Ve stejném roce je uváděn také **z Lomnice**<sup>19</sup> a již roku 1268 **z Tasova**.<sup>20</sup> Roku 1240 je uveden se svým asi starším bratrem Bohušem z Tasova. Vznata se mohl, tak jak jeho bratranec Jenec I. (Johannes) z Meziříčí, zúčastnit v roce 1260 bitvy u Kressenbrunn, a proto ho mnozí historici, kteří neznají Jence I. (Johannese) z Meziříčí, prosazují do pozice prvního známého člena rodové větve pánů z Meziříčí a „rytíře z Meziříčí“ z nově objevené a restaurované fresky v rytířském sálu na meziříčském zámku (hradě). Otcem Vznaty a jeho bratra Bohuše byl dle některých náznaků (např. zastávání vysokých zemských úřadů, příslušnost k nejvyšší zemské aristokracii a původ všech tří z Tasova, Záviš z Tasova, první člen rodu Tasovců, který je v roce 1233 písemně prezentován s prvotním predikátem „z Tasova“ (**Zauis de Tassow Brunnenses**).

21

Vznata je uváděn s predikátem z Meziříčí proto, že byl zřejmě poručníkem sirotků pozůstalých po jeho pokrevním bratranci Jencovi I. (Johannesovi) z Meziříčí, který asi padl

v bitvě na Moravském poli dne 26. srpna 1278. V tomto roce dle propočtů, nebyli minimálně někteří synové Jence I. (Johannese) z Meziříčí zletilí, proto bylo zapotřebí, aby jim byl ustanoven poručník.

V Meziříčí Vznata patrně žádný majetek nevlastnil, ale protože v důsledku svého předpokládaného poručnictví se v něm musel častěji vyskytovat, tak byl v jednom případě uveden písařem, který určitě neřešil legálnost užívání jeho šlechtického predikátu, **logicky s predikátem z Meziříčí. V pozdějších letech nejsou po Meziříčí zvaní žádní potomci Vznaty, na rozdíl od potomků Jence I. (Johannese) z Meziříčí, což logicky potvrzuje, že Vznata skutečně nic v Meziříčí nevlastnil a proto v něm také nemohl svým potomkům žádný majetek odkázat.** Zároveň to také dokazuje, že byl skutečně poručníkem dětí svého bratrance Jence I. (Johannese) z Meziříčí.

Obdobná situace, týkající se poručnictví, nastala v Meziříčí i po úmrtí Václava Meziříčského z Lomnice v roce 1455. Po úmrtí předchozího poručníka Václavových dětí, Jaroslava z Lomnice, který zemřel mezi lety 1468 - 1472, se správy panství se svou matkou Bohunkou Pernštejnskou ujal Vilém z Pernštejna, který byl bratrancem sirotků po zesnulém Václavu Meziříčském z Lomnice. **V letech 1472 až 1474 se s matkou psal po Meziříčí**, z čehož vyplývá, že v uvedených letech byl i poručníkem sirotků Jana a Bohunky a v Meziříčí po dobu svého poručnictví určitě i bydlel. Jeho poručnictví mohlo také souviset s majetkovým podílem jeho matky Bohunky, která byla dcerou Jana staršího Meziříčského z Lomnice. **Jako poručník spravující majetek sirotků, se tedy automaticky psal po Meziříčí, ale i z Pernštejna, odkud po svém otci pocházel.** Je to naprosto stejná situace jako u Vznaty z Meziříčí (Tasova, Lomnice), který byl roku 1281 asi poručníkem dětí po svém zemřelém bratranci Jencovi I. (Johannesovi) z Meziříčí a s predikátem z Meziříčí byl z toho důvodu i jednou uveden. <sup>22</sup> Nic na tom nemění ani dvousetletý časový rozdíl obou případů.

Majitelem Meziříčí byl od blíže neznámého roku, někdy na počátku druhé poloviny 13. století, zřejmě **Jenec I. (Johannes) z Meziříčí**, který i v důsledku mimořádného generačního výskytu jména **Budislav (Buzek)** u jednoho z jeho synů, vnuka a pravnuka, byl s velkou pravděpodobností, synem Budislava z Meziříčí. <sup>23</sup> Jméno Budislav (Buzek), se v takovém počtu vyskytovalo pouze u rodové větve pánů z Mostiště, kteří tím zdůrazňovali a dávali na vědomí, že jejich přímým předkem je Budislav z Meziříčí, ve své době známá osobnost, nejen v rodě Tasovců. Vezmeme-li v úvahu, že Jenec I. (Johannes) z Meziříčí zastával jako člen vyšší, moravské šlechty, určitě v průběhu svého života různé správní funkce, tak jak i jeho otec Budislav z Meziříčí a další mužští příbuzní, tak ho lze ztotožnit s Johannesem, který v období let **1251 – 1269** byl v Olomouci uváděn postupně jako „judex (soudce, provinciální soudce), zudarius (krajský soudce, cúdař) a v roce **1275** jako villicus (hospodářský správce), roku **1276** dokonce jako „villici Regis“ (královský správce), ve všech případech v Olomouci. Je zřejmé, že Jenec I. (Johannes) z Meziříčí, coby vysoce postavený zemský úředník, se v Meziříčí asi moc často nezdržoval, ale to byl úděl všech vysokých úředníků té doby. Poslední zmínka o něm je z roku **1279**, kdy je vzpomínán jako „bývalý“ villicus - královský hospodářský správce. Z citace zápisu vyplývá, že byl v té době asi již mrtvý. To by korespondovalo s hypotézou, že pravděpodobně zahynul v bitvě na Moravském poli, která se odehrála 26. srpna 1278. Po Jencově předpokládaném úmrtí v uvedené bitvě a po dosažení zletilosti některých jeho synů,



za dobu zřejmě poměrně krátkého, asi jen několikaletého poručnictví Vznaty z Meziříčí (Tasova, Lomnice), se stal asi někdy okolo roku 1290 majitelem Meziříčí jeho syn **Ješek II. (Johannes)**, který je **19. 5. 1300** jmenován **komořím Moravy (camerarius Moraue)**.<sup>24</sup> Protože v Cronice domus Sarensis jsou těsně před rokem 1300 jmenováni v Meziříčí tři bratři, tak je zřejmé, že na meziříčském hradě žili určitou dobu společně, možná ještě se svou starou matkou. Jejich otec Jenec I. byl pravděpodobně od bitvy na Moravském poli již mrtvý. Poslední se asi osamostatnil nejmladší z bratrů Dobeš.

Dle pořadí, v kterém jsou synové Jence I. (Johannese) z Meziříčí uvedeni v Cronice domus Sarensis a s přihlédnutím k **prvorozenectví** mostišťské rodové větve (viz zápis z roku 1401), lze říci, že Ješek II. (Johannes) z Meziříčí byl druhý nejstarší syn Jence I. (Johannese) z Meziříčí a to po Jindřichovi z Mostiště. Vzhledem k tomu, že již roku 1303 je jmenován jeho zřejmě nejstarší syn Tas (min. 15 letý), tak můžeme říci, že se Ješek II. mohl nejdříve narodit okolo roku 1270. V době narození svého syna by měl tedy 18 let. To je pochopitelně takřka jedno z prvních možných dat narození Ješka II. (Johannese) z Meziříčí. Tyto propočty nám názorně ukazují, v jakém přibližném časovém období mohly přicházet na svět některé děti Jence I. (Johannese) z Meziříčí.

Výše uvedené závěry podporují také restaurované fresky v rytířském sále na meziříčském hradě, kde je mimo jiné vyobrazen v soubojové scéně i erb pánů z Meziříčí s **červeným štítem a stříbrným (bílým) orlím křídlem se zlatým (žlutým) peroniem**. Restaurátor, akademický malíř Jan Knorr, který se svým kolektivem fresky restauroval, se k průběhu restaurování a opravy rytířského sálu vyjadřuje následovně. ***„Nechali jsme dělat dendrochronologickou analýzu stáří nalezeného trámu v konstrukci nejstarší části současného zámku, právě v oblasti, kde jsou fresky. Analýza prokázala rok 1264. Že jsou z té doby i nalezené fresky, dokládá technika, jakou jsou provedeny a taky vyobrazení rytířů“***. Z uvedeného vyjádření je jasné, že nejdříve roku 1264, pravděpodobně však krátce po tomto roce, mohla být vytvořena i soubojová scéna v rytířském sálu. Zjištěné období zpochybňuje, že by Meziříčí v té době vlastnil některý člen rodové větve Tasovců, která užívala v té době **stříbrný (bílý) erb s černým orlím křídlem a stříbrným (bílým) či zlatým (žlutým) peroniem**. Zároveň posouvá historické informace o pánech z Meziříčí hlouběji do minulosti, respektive blíže k roku 1236, kdy se v možném listinném falzu s reálným jádrem vyskytuje Budislav z Meziříčí. Dle stavebněhistorického průzkumu, především přízemí meziříčského hradu, byla část s rytířským sálem, v kterém se nachází uvedené fresky, přistavěna k stavebně starší hradbě **po roce 1260**. To plně odpovídá i výsledku výše popsané dendrochronologické analýzy. Prostřední místnost s freskami je součástí tříprostorového, raněgotického paláce a byla před dodatečným vestavěním klenby určitě původně zastropena dřevěným stropem, o čemž svědčí i nápisy částečně skryté za klenebními oblouky. V případě prvotní stavby uvedeného paláce by se jednalo minimálně již o druhou fázi stavby hradu, na rozdíl od první fáze, která zahrnovala stavbu dvouprostorového paláce s mohutnou věží a asi dvou hranolových věží v nárožích, vše včetně nádvoří spojeno a obehnáno hradbami. První fáze stavby hradu je datovaná někdy do doby **před polovinou 13. století (viz dále)**.

Zamysleme se nad tím, který pán z Meziříčí mohl být ve skutečnosti oním „rytířem z Meziříčí“ z výše zmíněné soubojové scény. V úvahu přicházejí pouze dva členové meziříčské

rodové větve, **Budislav z Meziříčí** (bratr Závaše z Tasova), který dle již několikrát uvedených propočtů se mohl narodit **přibližně** v letech **1195 - 1205** a **Jenec I. (Johannes) z Meziříčí**, jeho syn, který se narodil **přibližně** v letech **1220 - 1230**. Vycházíme-li z toho, že soubojová scéna namalovaná v rytířském sále na meziříčském hradě je oslavou vítězné **bitvy u Kressenbrunnu**, která se udála **12. července 1260**, ukazuje se nám jako „vhodnější“ kandidát na „rytíře z Meziříčí“ **Jenec I. (Johannes) z Meziříčí**, možný „stavitel“ druhé stavební fáze hradu v Meziříčí a **objednatel výmalby rytířského sálu**, protože v roce konání bitvy u Kressenbrunnu měl okolo třiceti let. Byl tedy tzv. v „nejlepších letech“, na rozdíl od svého otce Budislava z Meziříčí, který by měl v roce konání bitvy přibližně 55 - 65 roků, což na tehdejší dobu byl již pokročilý věk. Muži v Budislavově sociálním postavení a především věku, určitě do „bitevního pole“ již tak často nevyjížděli, snad pouze jako „ochranný“ doprovod panovníka. Ale výjimka potvrzuje pravidlo, takže nemůžeme zcela vyloučit ani tu možnost, že „rytířem z Meziříčí“ mohl být i přes svůj pokročilejší věk Budislav z Meziříčí, přestože s historickou jistotou je naposled zmíněn se svým bratrem Závašem v roce **1240**, celých dvacet let před bitvou u Kressenbrunnu.

U dvou dalších listin dále popsaných lze předpokládat, že se v nich jedná o „našem“ Budislavovi, který patřil bez diskuze k nejvyšší moravské nobilitě, zastával v průběhu svého života, tak jako další muži stejného třídního postavení, určitě nějakou vysokou správní funkci či funkce a byl i s ostatními dle nich v listinách 13. století nazýván, ale **vesměs bez predikátu**. K uvedenému je zapotřebí ještě sdělit, že na rozdíl od představitelů střední a nižší šlechty, kteří na soudech nezasedali, členové vyšší šlechty zasedali na zemském soudu za panovníkova předsednictví a v úředních centrech zastávali čtyři „soudní“ funkce, kterými byli **purkrabí (burgravius, castellanus)**, **komorník (camerarius)**, **soudce (iudex, zudarius)** a **provinciální rychtář (villicus)**. Vzhledem k tomu, že jméno Budislav se především v řadách vysokých zemských úředníků, ale i jinak vyskytuje v historických pramenech 13. století spíše ojediněle, můžeme říci, že dále uváděný Budislav je pravděpodobně „náš“ Budislav z Meziříčí.

V listině z **5. 8. 1253** (CDB IV – 1, č. 286) je zmíněn **Budizlaus iudex Oppaviensis**, Johannes zudarius, který je asi synem předchozího Budislava a Beneda vorstarius (lovčí). V další listině, která byla vyhotovená v Opavě dne **16. 7. 1256** (CDB V – 1, č. 4, s. 157), svědčí Johannes zudarius Olomucensis (syn Budislava), lencho castellanus Gradcensis (Hradec u Opavy), **Budizlaus iudex Oppaviensis** a Beneda lovčí. Protože uvedené datum **16. 7. 1256** je poslední nám známou zmínkou o opavském soudci Budislavovi a asi o „našem“ Budislavovi, vyplývá z toho, že se Budislav možná ani bitvy u Kressenbrunnu dne **12. července 1260** nemusel dožít, takže tím pádem by nemohl být „rytířem z Meziříčí“ z fresky na meziříčském hradě, která byla určitě vytvořena právě na oslavu vítězství Čechů a Moravanů v této bitvě.

## Vznata mladší z Mostiště

**Vznata mladší z Mostiště**, zřejmě již po své smrti, byl v roce 1390 pouze v jednom případě uveden s predikátem z **Mrhova**.<sup>25</sup> Byl synem Vznaty staršího z Mostiště a jeho manželky neznámého jména. Z historických dokumentů není známý žádný jeho sourozenec. **Vznata starší** byl dle již popsaného propočtu narozen **přibližně** v letech **1290 - 1300**. Manželka

Vznaty mladšího se jmenovala **Ludmila (Ludomila)** a zmíněná je pouze v roce 1371, kdy je nazvaná zkráceně **Luda**.<sup>26</sup> V roce 1371 jí Vznata zapsal na části svého majetku, mimo jiné i na 1 lánu ve vesnici Vídni, 150 kop grošů věna. Z toho by se dalo soudit, že nějakou dobu před tímto rokem se s ní asi oženil, ale nedá se to potvrdit, protože mohl věno „vyřizovat“ třeba i řadu let po sňatku. S jistotou nacházíme po první Vznatu mladšího v zápisu z roku 1365, v kterém se svým strýcem Bunkem z Mostiště uzavřel spolek na všechn svůj majetek.<sup>27</sup>

Poslední písemná zmínka o ještě žijícím Vznatovi mladším z Mostiště je z roku 1376.<sup>28</sup> Tehdy, přibližně čtyřicetiletý Vznata, nechal intabulovat všechny své zbylé statky do zemských desk moravských svému vzdálenému příbuznému Dobešovi z Meziříčí. Kdy přesně mu prodal dvůr Mrhov a všechny majetky, které vlastnil ve vesnicích Mostiště, Vídeň, Dolní Bory a Oslavice, se již nedá přesně určit, protože žádná listina o prodeji se nezachovala. Mohlo to být přímo v roce 1376, ale také možná někdy v období mezi lety 1371, kdy prodal Janovi st. z Meziříčí vše, co v Meziříčí vlastnil, a samozřejmě rokem 1376. **Vznata mladší** mohl být dle již výše popsanych propočtů narozen **přibližně** v rozmezí let **1330 - 1340**.

Někteří autoři uvádí, že po roce 1358, kdy Vznata starší z Mostiště prodal za 82 hřiven grošů bratrovi Bunkovi svou polovinu hradu v Mostišti, se uchýlil i s rodinou do dvora Mrhova.<sup>29</sup> Toto lze akceptovat s tím, že také ale mohl neznámo jak dlouhou dobu, bydlet na svobodném dvoře, případně rychtě, v blízké vesnici Vídni, kde také vlastnil majetky, které později měl ve svém vlastnictví jeho syn Vznata mladší. Předpokládání, synové Vznaty mladšího, Petr a Vít, se ve Vídni možná i narodili, protože se později v Meziříčí psali s příjmením **„Wyedenský (Vídeňský)“ a s predikátem „de Wieden“**.

K otázce dvora Mrhova je zapotřebí uvést následující informaci. V roce 2020 se konečně po více než stoletém, v některých případech nedokončeném či spíše naznačeném a v dalších případech neúspěšném pátrání řady historiků, podařilo s velkou pravděpodobností určit místo, kde stávaly budovy bývalého alodního dvora Mrhova a kde se rozkládaly pozemky, které k němu v roce 1376 při jejich intabulaci do zemských desk moravských asi patřily. Z listiny o prodeji dvora Mrhova z roku **1572 (Letha Panie 1572 W Sobotu den Pamatny Hromnycz)**, v ní uvedeného názvu „tratě“ **„dwa Rybniky w Trnowczi“**, která se nachází přibližně 500 m od budov **Nových Dvorů**, ale na pozemcích patřících již k vesnici Vídni, a **podsedků „Hawla Huble nad Sskrkem“** (č. p. 1), který od neznámé doby náleží k vesnici Mostišti, a **„Martina z Noweho domu“**, dále indikačních skic vesnic Mostiště, Martinice, Vídeň a dalších doplňujících informací zjištěných z městských knih meziříčských, bylo potvrzeno, že **dvůr Mrhov stál na místě domu se současným č. p. 25, případně v jeho naprosto nejbližším okolí v Martinicích, v části zvané Nové Dvory**, které byly později především součástí Martinic, částečně Mostiště a před 2. 2. 1572 i vesnice Vídně.<sup>30</sup>

V aktuálním katastru nemovitostí vesnic Martinice a Mostiště bylo prokázáno, že parcely v něm uvedené i v dnešní době poměrně přesně kopírují celkový rozsah parcel původního Mrhova z doby, kdy ho vlastnil Vznata mladší z Mostiště, jak je to především naznačeno v indikační skici pro Martinice z roku 1835 pod názvem **„Panska Trata“ – Panská trať**. „Panská trať“ jsou tedy pozemky patřící k hospodářskému dvoru Nové Dvory (Mrhov), které byly majetkem meziříčské vrchnosti a dále předpokládaných pozemků, které patřily k podsedkům Havla Huble a Martina z Nového domu, jenž byly rovněž součástí Mrhova.

Podsedeck Havla Huble se dá poměrně dobře identifikovat (viz výše v textu), ale přesně nevíme kam umístit podsedeck Martina z Nového domu. Nabízí se možnost, že by jím mohl být kdysi celodřevěný dům na hranici mezi mrhovskými a martinickými pozemky, se současným č. p. 24 v Martinicích s přilehlými pozemky, ale je to pouhá hypotéza. Sečtením všech ploch výše popsaných parcel bylo zjištěno, že prvotní rozsah mrhovských pozemků, včetně dvou podsedků, bez pozemků připojených před 2. 2. 1572 od vesnice Vídně, činil s maximální odchylkou plus - mínus cca 1 ha, celkem **106 ha** všech druhů pozemků. Připočteme-li k tomu i majetky, které Vznata mladší z Mostiště vlastnil v Mostišti, Vídni, Dolních Borech a Oslavici, můžeme konstatovat, že po jejich prodeji někdy před rokem 1376 či přímo v roce 1376 nebyl určitě žádným chudákem. I kdyby po prodeji svého majetku musel vyrovnat případné finanční pohledávky, o kterých ale není nic známo, mohl si určitě dovolit koupit, eventuálně si postavit dvůr, možná i dva dvory s potřebnou, minimálně lánovou rozlohou polí, dostatečným množstvím luk a dalších pozemků ke každému dvoru, pro své dva potenciální syny, a to na Horním Městě v Meziříčí. První zmínka o Horním Městě, části Meziříčí, je z roku 1385.<sup>31</sup> V té době se Horní Město teprve začínalo pomalu rozrůstat a tvořilo ho asi jen několik domů, respektive domků za hradbami města a pár dvorů.

Jak již bylo výše uvedeno, měl v roce 1376 Vznata mladší přibližně 40 let. Nebyl tedy tak starý, aby měl již zletilé děti, které by mohly být jmenovitě uvedeny v úředních listinách. Po prodeji svého majetku se patrně usadil se svou rodinou v blízkém „městečku“ Meziříčí, tak jak se to v těch dobách stávalo v řadě případů v Čechách i na Moravě naprostou samozřejmostí. Představitelé šlechtických rodin se po prodeji zbytků svých majetků stěhovali i s rodinami především do blízkých měst a městeček, v nichž postupně velká většina z nich splynula s jejich obyvateli. Snažili se brzy zapojit do městské samosprávy a především na počátku asi hlavně do podnikání v povoznictví, v kterém mohli mít určité zkušenosti ze svých venkovských statků, další generace pak v obchodě a řemeslné výrobě. Pokud si při příchodu do města koupili dům, případně dvůr s hospodářskými pozemky, aby byli potravinově soběstační, stali se po zapojení do městské samosprávy, nejvýše privilegovanými městskými obyvateli, samozřejmě i díky tomu, že mnozí z nich měli určitě v průměru vyšší vzdělání než ostatní jim poddané venkovské obyvatelstvo a částečně i obyvatelstvo městské.

O tom, že by Vznata mladší z Mostiště (a Mrhova) měl nějaké potomky, se žádná písemná zpráva nezachovala. Pravdou ovšem je, že již roku **1395** se v Meziříčí na Horním Městě vyskytuje „**purkmistr nebo konšel jmenovaný na prvním místě**“, který je zvaný **Petro dco vydy'sky (vydynsky), wyedensky, Wiennensi**, (pocházející z vesnice Vídně), později zvaný také **Heský** i **Heský** a roku **1398** konšel **Wituss, (Vito, Wyto)**, který se roku **1414** uvádí také jako **Vituss de Wieden** a roku 1417 je čtvrtý **ze čtyř zvláštních od obce volených „přísežných“**, kteří jsou přizváni „*k prodeji lázně u špitálu*“, kromě všech konšelů toho času. **Vít** je také v souvislosti s jedním svým potomkem zván příjmením **Zrno**.<sup>32</sup>

Pro úplnost je zapotřebí dodat, že ve vesnici Vídni se k roku 1423 uvádí „Sczegan Richtarz w Wiedny“, o kterém se zmiňuje J. Vlček ve svém článku „Městská kniha velkomeziříčská“ v časopisu „Od Horácka k Podyjí“, ročník X. Zda je tento **Štěpán** případně nějak příbuzný s pány z Mostiště, nelze jinými historickými dokumenty potvrdit. O tom, že by mohl být synem Vznaty mladšího z Mostiště, lze jenom spekulovat, i když ani tato varianta se

nedá zcela vyloučit. Rovněž se dá spekulovat o tom, že **Zikmund**, kterého zabil roku 1423 netínský farář, se svým bratrem **Petrem** byli syny Vznaty mladšího z Mostiště (Nejstarší městská kniha meziříčská, f. 145 b). Nemáme k dispozici žádné informace o tom, že tento Petr je totožný s Petrem Wyedenským, výše uvedeným, i když ani v tomto případě se nedá vyloučit, že oba možná byli s pány z Mostiště nějak spřízněni.

Z uvedených údajů jasně vyplývá, že oba předpokládaní bratři Petr a Vít zastávali v městské samosprávě důležité funkce. Vítovi potomci se v dalších generacích nazývají, jak je již výše uvedeno, příjmením **Zrno**, **Wituss (Vituš)**, **Witauss (Vitouš)** a **Kerna** (ne **Kern**). Petrovi potomci jsou zvaní příjmením **Peša**, ale i **Bohatý**.<sup>33</sup> **Kern** je vlastně volně do němčiny přeložené slovo „**Zrno**“, také jádro a pecka. Dle umístění Petra a Víta ve svědečných řadách a jejich místě původu z vesnice Vídně, je zřejmé, že byli bratři nebo blízcí příbuzní, ale Petr byl asi věkově starší. Petr mohl mít v roce 1395 minimálně 20 let, takže by se narodil okolo roku 1375. Možná se však narodil o několik roků dříve, asi v rozmezí let 1365 - 1370, to znamená, že by v roce 1395 měl 25 - 30 roků, což je pravděpodobnější, když je již v roce 1395 jmenován „konšelem jmenovaným na prvním místě“, čili purkmistrem. O nedlouho později se mohl narodit i jeho předpokládaný bratr Vít. Z obojího jasně vyplývá, že v roce 1376 byli oba potenciální bratři a předpokládaní synové Vznaty mladšího z Mostiště zcela určitě nezletilí. To je patrně hlavní důvod, proč se v žádných písemných pramenech nevyskytují!

Na základě neznalosti výše uvedené skutečnosti, mnozí autoři uvádí, že Vzjata mladší z Mostiště neměl žádné děti, a že jeho osobou později vymřela jedna část rodové větve pánů z Mostiště. Vzjata měl v roce 1376 při intabulaci svého zbylého majetku do zemských desk moravských, vzdálenému příbuznému Dobešovi z Popovic a Meziříčí, také dva lány na svobodném dvoře či rychtě ve Vídni u Velkého Meziříčí, kde se asi narodili minimálně i jeho dva předpokládaní synové Petr a Vít, jak již bylo výše zmíněno. Tímto se nabízí hypotéza, že Petr (Vídeňský) a Vít (z Vídně) byli skutečně syny Vznaty mladšího z Mostiště, ale ne nějakého vídeňského sedláka, rychtáře, případně šafáře z vídeňského svobodného dvora. Ti by určitě neměli takovou finanční hotovost, jako Vzjata mladší z Mostiště po prodeji svých majetků, případně možnosti k pravidelným větším ročním splátkám, aby si mohli na Horním Městě v Meziříčí postavit či koupit pro své dva potomky jeden či dva dvory s potřebným příslušenstvím.

Vzjata mladší z Mostiště dožíval zřejmě svůj život u některého ze svých možných synů na Horním Městě, ale v žádném případě **ne na Mrhově, nějakém statku v Mostišti, Vídni, Dolních Borech či Oslavici, protože vše jmenované již prodal a v roce 1376 nechal intabulovat do zemských desk moravských** svému vzdálenému příbuznému Dobešovi z Popovic a Meziříčí. Logicky si vskutku nelze představit, že by Vzjata žil s celou rodinou na některém ze svých již prodaných majetků (statků). Asi někdy okolo roku 1390, ale možná již před rokem 1385 (viz dále) v 50 až 60 letech umírá.<sup>34</sup> O jeho manželce Ludmile (Ludomile) se nezachovala mimo rok 1371 žádná další zmínka, proto neznáme rok jejího úmrtí a ani nevíme odkud a z jaké rodiny pocházela.

Uvedenou hypotézu zvěrohodňuje i ta skutečnost, že se v letech **1543 - 1575 (1581)** převážně na Horním Městě v Meziříčí vyskytuje v 21 případech řada členů rozvětvené rodiny nesoucí příjmení **Znata (Znatha, Znatů, Znatta)**, kteří jsou vesměs kováři. Je to (kovář) **Šimon**

(1543 - 1570) se synem Pavlem (1560 - 1565), (kovář) Tomáš, který byl již roku 1554 nebožtíkem (1549 - 1554) se synem Janem (1568 - 1578) a Burian, který zemřel před rokem 1575, kdy jsou po něm uváděni sirotci. Poslední „znatovská“ zmínka je z roku 1581, kdy jsou jmenovány „role znatovský“. V řadě případů jsou výše uvedené osoby v zápisech uváděny bez jména, pouze ve formě **Znata (Znatha) z Horního Města**.<sup>35</sup>

Nelze sice tvrdit, že členové této rodiny jsou potomky Petra či Víta, možných synů Vznaty mladšího z Mostiště, ale je jisté, že na Horním Městě určitě vlastnil dvorec od blíže nezjistitelného roku nějaký **Znata (Vznata)**. Nelze vyloučit, že to po roce 1376 byl **Vznata mladší z Mostiště**, případně již dříve jeho otec **Vznata starší z Mostiště**, který si s odstupem blíže neznámého počtu let po prodeji své poloviny mostišťského hradu v roce 1358 bratrovi Bunkovi a prodeji čtvrtiny zděděného majetku v Meziříčí roku 1361 bratrovi Buzkovi, na vznikajícím Horním Městě mohl nějaký dvorec pořídit a pronajmout ho, i když třeba bydlel s celou rodinou na svobodném dvoře ve Vídni, jak je na jiném místě zmíněno. Tím by se nemusel vzdát příslušnosti k šlechtickému stavu, protože vlastnil ještě další majetky, které teprve v roce 1376 jeho syn Vznata mladší z Mostiště intabuloval do moravských zemských desk svému vzdálenému příbuznému Dobešovi z Popovic a Meziříčí. Teprve tímto právním aktem Vznata mladší z Mostiště s celou svou předpokládanou rodinou definitivně „klesl“ do měšťanského stavu, v pozdějších letech, v dalších generacích a ojedinělých případech i do stavu selského, jak je jinde v textu zmíněno.

**Žádný jiný Znata (Vznata), který by mohl mít nějakou spojitost s dvory na Horním Městě v Meziříčí a s rodinou pánů z Mostiště, se v historii (Velkého) Meziříčí nevyskytuje,** respektive nebyl zjištěn. Výše popsaná hypotéza, podpořená především výskytem sporadicky se objevujícího jména (příjmení) **Znata** na Horním Městě v Meziříčí, by mohla mít z historického hlediska pravdivé jádro.

Citovanou hypotézu podporuje také zápis v nejstarší městské (pamětní) knize Velkého Meziříčí, v kterém se uvádí, že roku 1450 byla sepsaná smlouva mezi **Pessou zvaným Bohatý**, který je také psaný **Pessa Bohatého** (snad i z důvodu, že měl „bohatého“ otce) a **Janem Witusowym synem o mez u Janova dvora a o vodu, která jde z Pessowa dvora pod dvůr Janův**.<sup>36</sup> Jak z obsahu zápisu a dalších zmínek vyplývá, oba citované dvory se nacházely vedle sebe na Horním Městě, části Meziříčí. Citovaný **Pessa Bohatý** a **Jan Witusow syn**, dle jejich výskytu v nejstarší městské knize města Meziříčí, byli asi syny předpokládaných bratrů **Petra Wydenského** a **Vituse de Wieden**, zvaného také **Zrno**, kteří v roce 1450 již určitě nežili.

## ZÁVĚR

Především důsledným využitím důležitého historického pramene (*Cronica domus Sarensis*) a velmi podrobně provedenou analýzou nejstarší meziříčské městské knihy a několika dalších městských knih, převážně se zápisy z 16. století, se podařilo spojit a hlavně „prodloužit“ řadu informací o předcích **pánů z Mostiště**, ale i o jejich předpokládaných potomcích. Byly tím opraveny roky trvající chyby nejen předchozích, ale hlavně současných historiků, kteří až na výjimky nesprávně jazykově rozlišují význam křestních jmen některých

pánů z Mostiště, čímž v určitých případech prakticky znemožňují vyhledání správných historických zmínek o nich.

Detailní analýzou především výše uvedených historických dokumentů byla potvrzena pokrevní příbuznost pánů z Mostiště s pány z Tasova a také z Meziříčí. O pánech z Lomnice bylo již dříve pojednáno a příbuznost s nimi je doložena v rodokmenu, který je součástí tohoto článku, jak již bylo uvedeno. Nezpochybnitelně bylo prokázáno, že praděd Václava z Myslibořic z matčiny strany, **Jindřich z Mostiště**, první známý člen pánů z Mostiště, je **pokrevním bratrem Dobeše (Tobiáše) z Meziříčí a z Tasova a tím také Ješka II. (Johannese) z Meziříčí**. Rovněž bylo potvrzeno, že Tas z Tasova, otec Sezemy z Tasova, je pokrevním bratrancem z druhého kolena (vlastníkem), Buzka z Mostiště, který je zmíněn v letech 1375 - 1401. Nebylo také prokázáno, že by Buz (Budislav) z Mostiště (1343), bratr Jindřicha z Mostiště, nebyl totožný s Buzem (Budislavem) z Meziříčí (před 1300), synem Jence I. (Johannese) z Meziříčí. Buz se asi dožil na tehdejší dobu poměrně vysokého věku, zřejmě okolo 70 roků, a proto také figuruje ve dvou tak časově od sebe vzdálených zápisech.

V druhé části článku, která se týká Vznaty mladšího z Mostiště, je nastíněna hypotéza o „**nevymření pánů z Mostiště**“ a jejich možném fyzickém pokračování ve dvou předních měšťanských rodinách v městě Meziříčí, které v osobách předpokládaných bratrů Petra a Víta a jejich potomků aktivně zasahovaly do chodu tehdejší městské samosprávy. Je zapotřebí zdůraznit a důsledně připomenout, že bez detailní analýzy všech důležitých historických materiálů, především však materiálů úzce regionálního charakteru, nelze „**jen tak**“ ukončit vyhledávání historických zmínek o jakémkoliv studovaném rodu stručným prohlášením, že poslední známý mužský člen rodu zemřel bez potomků, respektive bez mužských potomků, jen na základě toho, že v dané chvíli nebyl ještě žádný mužský potomek nalezen!

Z české i z moravské historie je známá celá řada případů, že když především členové nižší šlechty zchudli, tak dále žili mnohdy jako měšťané se svými rodinami v relativním blahobytu v blízkých městech či městečkách, v kterých měli z předchozích dob nejen hospodářské a společenské kontakty, ale mnohdy i kontakty příbuzenského charakteru. Je však nutno přiznat, že mnozí takové štěstí neměli, a řada těch skutečně chudých drobných šlechticů, kteří před prodejem svého majetku vlastnili maximálně jen pár lánů polí a dvůr, který byl jen trochu výstavnějším vesnickým statkem, skončila v lepším případě ve službách nějakého bohatého šlechtice, v horším případě „zmizeli v moři obecného lidu“.

Nesmíme zapomenout, že k chudnutí nižší šlechty docházelo s vyšší intenzitou minimálně od počátku 14. století. Potomci zchudlých rodů poměrně často zastávali významná místa v městských samosprávných funkcích a někteří z nich se snažili opětovně zakoupit na venkově, především na svobodných rychtách a dvorech, což byl i případ jednoho z vnuků výše psaného Víta z Vídně (Vituss de Wieden), Jana zvaného Hrach, konšela na Horním Městě v Meziříčí, pozdějšího rychtáře Oleského (Voleského) z Olší nad Oslavou, který se hypoteticky mohl stát prostřednictvím svého předpokládaného nejstaršího syna Petra (Peksy), předkem starobylého rychtářského rodu Peksů z Olší nad Oslavou.

Na základě vyřešení umístění alodního dvora Mrhova a především prokázáním rozlohy k němu náležejících pozemků bylo potvrzeno, že Vznata mladší z Mostiště měl v roce 1376 po

prodeji Mrhova a ostatních svých majetků v Mostišti, Oslavici, Vídni a (Dolních) Borech, určitě dostatek finančních prostředků na to, aby pro své předpokládané syny Petra a Víta mohl na Horním Městě v Meziříčí koupit ihned či postupně dva dvory s dostatečným hospodářským zázemím. Dvory, které se pak staly výchozí základnou a jistotou pro relativně důstojný život členů následujících generací, kteří se především v Meziříčí a jeho širokém okolí v průběhu dalších staletí aktivně projevovali.

## Poznámky a literatura

1 Západní Morava, Vlastivědná revue, ročník XXII, 2018. M. Juříčka, Páni z Mostiště. Z textu článku je zřejmé, že autor, představitel nejmladší generace historiků, tak jako asi i řada jeho kolegů, nemá žádnou povědomost o tom, že existuje nějaká *Cronica domus Sarensis*, o čemž svědčí i to, že ji neuvádí v „poznámkách“ k svému článku a ani k magisterské diplomové práci. Logicky potom může těžko vyvozovat, že prvním známým majitelem Meziříčí a možným stavitelem hradu tamtéž, by mohl být již **Budislav z Meziříčí**, který je zmíněn k roku 1236 v údajném falzu s reálným jádrem, napsaném v letech 1267 - 1275 v oslavanském klášteře. Druhým majitelem Meziříčí by byl celkem logicky syn předchozího, Jenec I. (Johannes) z Meziříčí, který je s predikátem z Meziříčí nepřímo zmíněn prostřednictvím svých synů až v úplném závěru 13. století ve výše uvedené „Cronice domus Sarensis“, kdy je již určitě delší dobu mrtvý. Jediná zmínka o Vznatovi z Meziříčí (Tasova a Lomnice) k roku 1281, ale především absolutní absence údajů o jeho potomcích v Meziříčí v následujících letech, nás nemůže přesvědčit o tom, že Vznata byl majitelem Meziříčí a možná i v určitém období stavitelem meziříčského hradu. Problém rozlišování jmen **Budislav (Buzek)** a **Bohuslav (Bušek)**, který výše uvedený autor také vůbec nebere na vědomí, není zapotřebí zde již dále rozvádět. Rovněž tak autorovo prameny nepodložené prohlášení v jeho magisterské diplomové práci „**Pokud tedy zmíněný Budiš (Budislav!!!) z Meziříčí skutečně existoval, ať už patřil do jakéhokoliv rodu, jednalo se maximálně pouze o purkrabího tamějšího hradu.**“ Je jen škoda, že dost dobře neomluvitelná neznalost a vědomé či nevědomé přehlížení již dlouhou dobu známého a důležitého historického dokumentu, jakou *Cronica domus Sarensis* skutečně je, ale také „začátečnické“ chyby a nedostatky kritizované průběžně v tomto článku, znehodnocují jinak poměrně fundovaně napsaný článek, vycházející z magisterské diplomové práce autora.

2 ZDB IV. č 55. Roku 1361 pan Wznata z Mostic prodal panu Buzkovi z Mostic v Meziříčí cokoliv měl se vším příslušenstvím, právem a vlastnictvím své čtvrtiny držené dědickým právem za 80 hřiven grošů.

3 ZDB IV. č. 459. Roku 1366 Bunko z Mostic prodal Tasovi z Tasova a dědického práva se trvale vzdal na polovinu (hradu) tvrže tamtéž v Tasově atd.

4 *Cronica domus Sarensis*, Krajské nakladatelství v Brně, 1964, s. 172 - 173

5 *Cronica domus Sarensis*, Krajské nakladatelství v Brně, 1964, s. 172. Druhý syn Jence z Meziříčí je **Budislav**, v latinském textu psaný **Buz (Buzonis)**.



6 Cronica domus Sarensis, Krajské nakladatelství v Brně, 1964, s. 173. Překladatel přeložil jméno **Buz (Buzonis)**, **Budislav** nesprávně jako **Bušek**, což je jedna z variant jména **Bohuslav**.

Cronicu domus Sarensis však určitě dobře znal, zřejmě jako jeden z mála, August Sedláček, který v 2. dílu svého monumentálního díla „Hrady, zámky a tvrze království českého“ (vydáno již roku 1883) píše na s. 203 - „Z rodu toho žil ve 13. století pan **Jenec**, důvěrný přítel a též příbuzný (?) **Přibyslava** (myšlen **Přibyslav z Křižanova**), jenž dal jmění k založení kláštera **Žďárského**, týž byl otcem tří bratří: **Ješka z Meziříčí**, **Buzka z Lomnice a Tobiáše z Tasova**.“ August Sedláček správně jmenuje druhého syna **Jence z Meziříčí** (když jeho tři synové jsou v „Žďárské kronice“ jmenovaní z Meziříčí, tak i Jenec, jejich otec, musel být z Meziříčí, přestože s tímto predikátem vlastně není oficiálně nikde uváděn) **Buzkem (Budislavem)**, ale predikát „z Lomnice“, který k jeho jménu připojil je v tomto konkrétním případě diskutabilní. Buzkem z Lomnice August Sedláček určitě myslel muže se jménem **Busecho (Buseco) de Lomnicz**, o kterém je zmínka roku 1309 (CDM VI, s. 18 - 19, č. 22), který je patrně předkem Tasovců ze Zátoru (MHS - Ročenka MNK 2011 – 2016, s. 316). Je však sporné zda **Busecho (Buseco) skutečně v tomto případě znamená Buzek (Budislav) a ne Bušek (Bohuslav)**. Karel Mornstein ve svém článku „**Rodokmen rozrodu erbu křídla**“, který byl otištěn v publikaci „Vlastivědná pohlednice z Lomnicka“, kterou vydal MNV Lomnice u Tišnova v roce 1967, se sice odvolává na výše uvedené „Hrady, zámky a tvrze království českého“ od Augusta Sedláčka, ale v rodokmenové tabuli I. uvádí výše popisovaného **Buzka** nesprávně jako **Buška**, čili **Bohuslava**, ale bez predikátu „z Lomnice“ a dalších informací.

7 JUŘIČKA M.: Páni erbu křídla. Dějiny a majetkové postavení předního moravského rodu ve 13. a 14. století. Brno 2017. Magisterská diplomová práce na FF MU. Autor nazval významného moravského šlechtice **Bohuše z Tasova** v celé řadě případů **Bohoušem**, naprosto nevhodnou formou jména **Bohuslav**, která by se neměla v žádném případě v jakékoliv odborné práci vyskytovat, protože ji vysloveně „hyzdí“.

8 Cronica domus Sarensis, Krajské nakladatelství v Brně, 1964, s. 14 fotografické faksimile latinského textu, s. 172 - 173.

9 Cronica domus Sarensis, Krajské nakladatelství v Brně, 1964, s. 159

10 Západní Morava, Vlastivědná revue, ročník XXII, 2018. M. Juříčka, Páni z Mostiště, s. 6. Autor naprosto mylně uvádí jméno bratra Jindřicha z Mostiště **Buze (Buzka) - (Budislava)** jako **Buška (Bohuslava)**.

Karel Mornstein ve svém článku „Rodokmen rozrodu erbu křídla“ také uvádí, že bratři Ješek (Jan), Bušek, Tobiáš (Dobeš) a sestra Kateřina jsou děti Jence, který je synem Tasa z Tasova a vnukem Vznaty z Tasova, Meziříčí a Lomnice, což není pravda. O tomto Jencovi (z Tasova) je z historických pramenů známo, že měl pouze dceru Kateřinu. Bratři Ješek (Jan), Bušek, správně (Buzek) a Dobeš (Tobiáš) jsou sice syny Jence, ale Jence I. (Johannese) z Meziříčí!

11 CDM VI, s. 94 - 95, č. 124. Český překlad - **Dáno léta páně 1317, XI. Kalendy lednové, zde však je datováno na den Všech Svatých. Latinský text** - **Datum anno Domini MCCCXVII. XI. Kalendas Januarii, hoc autem est datum in die Omnium Sanctorum. Překladatel přeložil**

datum jako 21. 12. 1316 s tím, že si dále nevšímal poznámky - zde však je datováno na den Všech Svatých, což by v tomto případě mělo být 1. 11. 1316. Toto datum by tedy mohlo být první skutečnou zmínkou o pánech z Mostišť!

12 CDM IV, s. 312 - 313, č. 239. Svědky v zápisu z roku 1286 jsou mimo Jindřicha z Meziříčí ještě Ryvin (Hřivín) z Lipňan a Pardus, syn Parduse z Horky. Jak Lipňany, tak i Horka, v současnosti Horka nad Moravou, se nachází poměrně blízko Olomouce. Rovněž Meziříčí, dnešní Valašské Meziříčí, není na rozdíl od Velkého Meziříčí výrazně od Olomouce vzdálené. Logicky z toho vyplývá, že všichni uvedení svědci pocházeli přibližně z jedné územní oblasti. Nic nenasvědčuje tomu, že to tak nebylo.

13 DOMLUVIL E.: Vlastivěda moravská, Valašsko – Meziříčský okres, s. 172 - 173, vydáno v Brně 1914.

14 VLČEK J.: Městská kniha velkomeziříčská s. 150. In Od Horácka k Podyjí - Vlastivědný sborník západní Moravy, Ročník X, 1932 - 33, vydáno ve Znojmě 1933. *Bezpochyby šlechtici jsou svědkové koupě plebána Stanislava, totiž „(praesentibus) nobili viro Buzkone d' Mostist“ a „Buskone de Naramcz“*, v lat. 31. z r. 1401.

15 CDM VII, s. 338 - 339, č. 468

16 CDM XIII, s. 97 - 99, č. 83

17 CDM II, s. 314, č. 274 - Z textu zápisu vůbec nevyplývá, že by Budislav z Meziříčí byl v roce 1236 nějakou „blíže neznámou osobou“, která byla „zřejmě jen v pozici purkrabího“, jak se ho snaží znevěrohodnit na základě částečně převzatých genealogických i jiných informací, ve svém článku (Unikátní freska s erbem křídla ze 13. století ve Velkém Meziříčí, Genealogické a heraldické INFORMACE 2019, vydané Moravskou genealogickou a heraldickou společností v roce 2020 v Brně) heraldik a vexilolog Zdeněk Kubík, který se ale evidentně v genealogii Tasovců, na rozdíl od heraldiky a vexilologie, detailně moc neorientuje. Vzhledem k tomu, že ve třech generacích rodové větve pánů z Mostišť, tři členové mají poměrně sporadicky se vyskytující jméno Budislav (Buz, Buzek), což v takovém generačně navazujícím rozsahu nebývá zase tak častým jevem, je velmi pravděpodobné, že páni z Mostišť, ale i z Meziříčí, Tasova (mladší rodová větev), Křižanova a některých dalších sídel Tasovců, jsou skutečně „po meči“ Budislavovými pokrevními potomky. Páni z Tasova (starší rodová větev), Lomnice a někteří další jsou určitě zase potomky „po meči“ Závíše z Tasova, bratra Budislava z Meziříčí a Tasova, což objasňuje pokrevní příbuznost pánů z Mostišť s pány z Lomnice.

**V roce 1238 je Budislav uváděn brněnským komorníkem, společně se Závíšem, brněnským kastelánem (RBM I., s. 433, č. 933).** Rovněž je zmíněn roku 1240 s bratrem Závíšem z Tasova, (CDM II, s. 368, č. 316), 1240 - **Budizlaus et frater ipsius Zawisse de Tazzov).** V tomto zápisu jsou ještě mimo jiné osoby jmenované „**Budis de Budisow a Bohusse et Biznata ipsius frater**“. Budislav tedy nebyl žádná „**neznámá osoba**“, ale vážený člen rodu Tasovců z meziříčské, původně z tasovské, nejstarší větve rodu, na něhož jeho přímí potomci, především z mostišťské větve, určitě s úctou vzpomínali a dávali proto vždy některému ze svých synů v každé generaci jeho jméno. Poslední slovo v této záležitosti bude určitě brzo mít rychle se rozvíjející věda - genetika, která s definitivní platností aspoň v některých případech

rozhodne o možných příbuzenských vztazích mezi jednotlivými Tasovci a především o jejich **prapůvodu**. Když výše uvedený heraldik a vexilolog ve svém článku napíše, „ ... **tak vůbec nevíme, z jakého rodu tento údajný Budislav pocházel**“, tak je naprosto zřejmé, že genealogie Tasovců není zdaleka jeho silnou stránkou. Je přece logicky zcela jasné, že **Budislav** (a jeho bratr Závíš) **z Tasova a Budislav z Meziříčí** v návaznosti na jeho potomky a kontakty na Tasov, jsou jedna a táž osoba, přestože to není nikde přímo uvedeno. Nehledě na to, že žádný jiný Budislav není v příslušném časovém období v Meziříčí a Tasově, respektive v rodě Tasovců, známý!

Budislavovu sochu instalovanou u meziříčského hradu je zapotřebí chápat jako určitý symbol starobylého šlechtického rodu, patřícího k nejvyšší zemské aristokracii, který v řadě svých členů zastával vysoké zemské úřady, především na Moravě. Kritizovat některé části této sochy je v porovnání s jinými sochami, které jsou instalovány na různých místech Čech a Moravy, proto malicherné a naprosto bezpředmětné. Málokterá socha, která byla kdy v minulosti, ale i v současnosti někde instalována, neušla mnohdy nemístné kritice „znalců“, kteří na ní hledali jakékoliv „chyby“, jen aby prosadili svůj „patent na rozum“.

Dr. Sáša Dušková v **ČMM č. 68, 1948** - Listiny rudíkovské (pohled do oslavanského skriptoria), považuje listinu z roku 1236 za falzum, které bylo sepsané v klášteře v Oslavanech v letech 1267 - 1275, ale s reálným jádrem. Jako důvod, že jde o falzum, uvádí jiný druh písma, než mají listiny oslavanského kláštera z období kolem roku 1236. P. Jindřich Šilhan, bývalý farář v Lipůvce u Brna, známý historik a jeden z největších odborníků na starou latinu své doby, její vývody jednoduše vyvrací tvrzením, že v oslavanském klášteře rozhodně nebyl pouze jeden písař, ale rozhodně jich tam bylo více, a to z různých částí říše, proto jsou listiny oslavanského kláštera psány různými druhy písma. Z toho důvodu výše citovanou listinu a řadu dalších, považoval za pravé. Tento svůj názor sdělil osobně při pracovní schůzce i bratrovi autora tohoto článku. Sama S. Dušková přiznává, že **markraběcí pečeť přivěšená k listině, nenese stopy po poškození či falzifikaci!!!** Z výše uvedeného zcela jasně vyplývá, že **listina z roku 1236**, v které se nachází zmínka o Budislavovi z Meziříčí, je tedy s velkou pravděpodobností **originál z roku 1236 a ne falzum s reálným jádrem z let 1267 - 1275!!!**

Na otázku, „**kdo a kdy přesně hrad (v Meziříčí) založil**“, se nedá odpovědět nic konkrétního bez důkladného archeologického průzkumu celého hradu a případně jeho nejbližšího okolí. Po provedených časových propočtech víme, že se Budislav z Meziříčí mohl **přibližně** narodit v rozpětí let **1195 - 1205**. Odborníci dle pozdně románských kamenných článků, které se nacházejí ve sklepeních, stanovili počátek výstavby hradu do doby **okolo roku 1230**, nejpozději do čtyřicátých let 13. století. Dle toho je velmi pravděpodobné, že Budislav z Meziříčí byl již okolo roku **1230** stavitelem první (kamenné) stavební fáze meziříčského hradu. Kdo úplně první, obrazně řečeno, „kopl do země“, když se začal meziříčský hrad, možná ještě v podobě dřevěného dvorce nebo dřevohlinitého hrádku na „zelené louce“ stavět, se pochopitelně již zjistit v žádném případě nedá. Byl to ale Budislav, který je po Meziříčí jako první v historii před **785 roky** (1236 – 2021) jmenován, což je svým způsobem v daném případě naprosto rozhodující a zcela dostačující k tomu, aby mohl být nazván **zakladatelem** (stavitelem) **hradu v Meziříčí**, nehledě na to, že jmenovitě žádný jiný zakladatel meziříčského hradu není v historii známý!

Názor některých historiků, že hrad je zeměpanského založení, není podložen žádnými věrohodnými důkazy. Minimálně od roku **1235**, kdy mongolský chán Batu zahájil dobovačnou výpravu na západ, se v Čechách a na Moravě začaly stavět ve větším množství menší či větší kamenné hrady, které byly budovány určitě v režii svých budoucích majitelů a ne „pána země“, který neměl nikdy peněz „na rozdávání“. Jednalo se například o Rýzmburk, Lichtenburg, Ronov, Lemberk, Šternberk a další, které všechny byly v kamenné podobě dokončeny přibližně v letech 1240 až 1241, ale některý z nich možná i dříve. Toto ovšem nevylučuje, že některé strategicky důležité hrady nemohly být postaveny i v režii panovníka. To se ale určitě netýkalo hradu v Meziříčí, protože páni z Meziříčí, případně z Tasova, především v osobě svého člena, vysokého zemského úředníka Budislava, nebyli žádnými chudáky a mohli si tak jak představitelé dalších bohatých rodů, dovolit postavit kamenný hrad k ochraně své rodiny před nájezdy mongolských hord.

Vznata psaný jedenkrát v roce 1281 z Meziříčí, nemůže být tedy v žádném případě zakladatelem, ale ani majitelem hradu v Meziříčí, a proto si „nezaslouží“ mít na náměstí ve Velkém Meziříčí svou jezdeckou sochu, jak by si to přál historik Z. Kubík. Prvopočátky výstavby meziříčského hradu se zákonitě ztrácejí v „hlubinách času“, v kterých se již žádná konkrétní jména jeho stavitelů nalézt nedají. Otázku různých „nejapných bájí“ o stáří Meziříčí a především meziříčského hradu, zde již není zapotřebí rozvádět.

18 CDM IV, s. 266 - 267, č. 202. V zápisu (z roku **1281** - bez konkrétního data) je uveden Domino **Bznetone de Mezeriesch** a hned za ním (jeho syn) Domino **Tazzone de Tazzowe**.

19 CDM IV, s. 250 - 251, č. 184. V zápisu ze **4. 7. 1281** je uveden **Tazzo filius domini Wsnate de Lompicz**.

20 CDM IV, s. 5 - 6, č. 5. V zápisu z **10. 2. 1268** je uveden **Bznetone de Tazzowe**.

21 CDM II, s. 254 - 255, č. 232. V zápisu z **25. 9. 1233** je připomínán **Zauis de Tassow Brunnenses**.

22 Vlastivědný věstník moravský č. 1/2020 – Paulo R., Jan Meziříčský z Lomnice, moravský zemský hejtman jagellonského věku – Část 1. s. 20. Velké Meziříčí v zrcadle dějin, vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně v roce 2008. Hodeček D., Velké Meziříčí na sklonku středověku (1416 - 1529) s. 74.

23 MOLDANOVÁ D.: Naše příjmení, s. 36, vydání druhé, upravené a vydané v roce 2004 Agenturou Pankrác s.r.o. Dle naší přední odbornice v otázce příjmení všeobecně, vzniklo příjmení **BUZEK** z osobního jména **BUDISLAV**, jehož výchozí tvar byl **BÚZ**. KOTLÁROVÁ S.: Páni z Rožmitálu s. 10, vydání první, vydal Bohumír NĚMEC - VEDUTA v roce 2008 v Edici Šlechta zemí České koruny - 6. svazek. „*Pravdou je však to, že název **Buzici** je odvozen od osobního jména **Budislav**, tedy zkráceně **Buzek**, nebo jen **Buz**, které se u Buziců objevuje často*“. KNAPPOVÁ M.: Jak se bude vaše dítě jmenovat ? - s. 158, vydání šesté, aktualizované, přepracované a podstatně rozšířené. Vydalo Nakladatelství Academia v roce 2017. **BUŠEK** - původem staročeské jméno, zkrácenina ze jména **BOHUSLAV**.

24 CDM V, s. 121 - 122, č. 117. V zápisu z roku **1300** je jako svědek uveden „*Domini Johannis de Mezirsechs Camerarii Morauię*“.

25 ZDB VII, s. 194, č. 807. V zápisu z roku 1390 je zmíněn v té době již asi mrtvý Vznata mladší z Mostišť s predikátem „z Mrhova“, který nikdy před tímto rokem v souvislosti s ním nebyl používán. Protože je Vznata zřejmě i po své smrti zván „z Mrhova“, je velmi pravděpodobné, že když v roce 1376 nechal v zemské desce intabulovat veškerý svůj majetek vzdálenému příbuznému Dobešovi z Popovic a Meziříčí, tak mu Mrhov patřil celý a ne jen nějaká jeho část, na rozdíl od majetků, které vlastnil v Oslavici, Dolních Borech a Vídni, po kterých ale nikdy přímo zván nebyl, s výjimkou majetku v Mostišti, který svou rozlohou byl minimálně stejně velký, jak majetek v Mrhově, možná i větší.

26 ZDB V, s. 93, č. 468

27 ZDB IV, s. 62, č. 349. Zápis provedený v roce **1365** je první jistou zmínkou o Vznatovi mladším z Mostišť.

28 ZDB VI, s. 115, č. 267. Zápis z roku **1376** je poslední jistou zmínkou o Vznatovi mladším z Mostišť.

29 ZDB III, s. 38, č. 430

30 SOA Praha, Velkostatek Křivoklát - Starý a Nový archiv, inv. č. 381, sign. D 91. Listina o prodeji dvora Mrhova „W Sobotu den Pamatny Hromnycz Letha Panie 1572“ Janem Zubem z Mysločovic Václavu Berkovi z Dubé za 1500 zlatých (rýnských) po 30 gb. za 1 zlatý rýnský, včetně dvou podsedků. Za poskytnutí kopie listiny o prodeji svobodného dvora Mrhova v roce 1572 a za přátelskou pomoc při objasňování jeho umístění v současnosti, velice děkuji panu Mgr. Martinu Štindlovi Ph.D., vedoucímu pobočky Státního okresního archivu ve Žďáru nad Sázavou ve Velkém Meziříčí.

31 První zmínka o Horním Městě v Meziříčí byla zjištěna k roku **1385**. Od Horácka k Podyjí, Vlastivědný sborník západní Moravy. Ročník X, 1932 - 33. Vydáno ve Znojmě 1933. VLČEK J., Městská kniha velkomeziříčská s. 150. Avšak označení „z horního města“ (de superiori civitate) je už v nejstarším datovaném zápisu lat. 5 z **1385** - **heress de sup'ioi ciui<sup>te</sup>**, což znamená - **Hereš** (Heřman) **z horního města**. V tomto a v dalších případech se však zřejmě nejednalo o „**město**“, ale o „**městečko**“ (**oppidum**), protože městem se Meziříčí oficiálně stalo až v roce **1408**. Jako **oppidum (městečko)** bylo Meziříčí poprvé zmíněno roku **1361**. Před tímto rokem bylo převážně nazýváno „**villa**“, což je ve slovnících překládáno jako vesnice, osada a venkovské město.

32 Od Horácka k Podyjí, Vlastivědný sborník západní Moravy, Ročník X. 1932-33. Vydáno ve Znojmě 1933. VLČEK J., Městská kniha velkomeziříčská s. 95 – **purkmistr** či konšel na prvním místě jmenovaný byl roku 1395 – petro dco vydysky. S. 97 – 1398 – konšel petro wyedensky, Wiennensi, dco vydýsky. S. 97 – 1398 – konšel Vitussone (Vito). Tento (Wituss) je i roku 1417 jedním ze „cztirz odocze wydanich a zwolenich prziseznych“ (s. 151).

33 Uvedená příjmení či přízviska se vyskytují v celé řadě případů v „Pamětní městské knize“ (č. 1) města Velké Meziříčí.

34 Pokud by Vznata, případně jeho manželka, zemřeli po roce 1385, je hypoteticky možné, že by o nich mohla být zmínka v „Pamětní městské knize“ (č. 1) Velkého Meziříčí, která rokem

1385 začíná. V uvedené městské knize se však o Vznatovi a jeho manželce žádné zmínky nevyskytují, což by mohlo znamenat, že oba zemřeli již před rokem 1385.

35 Kniha č. 4 - Rychtářská registra 1538 - 1595, folia 9, 27a, 27b, 56b, 108a,b, 109a, 157a, 168b, 178a, 211a, 325a, 487a, 528b.

Kniha č. 2 - Kniha kšaftů I. 1519 - 1568, folia 186a, 224a, 308b a 4 folia bez číselného označení

Kniha č. 5542 – folium 94b.

36 Pamětní městská kniha č. 1, fol. XXV b.